

Branka Kesegić

Alisa Martek

Hrvatski državni arhiv

Marulićev trg 21

Zagreb

ANALIZA REFERENCIJA U RADOVIMA OBJAVLJENIM U ARHIVSKOM VJESNIKU U RAZDOBLJU 2001-2010. GODINE

UDK 001.811:930.25(05)

Prethodno priopćenje

U radu su analizirana 2.164 literaturna navoda (referencije) iz 122 kategorizirana rada objavljena u Arhivskom vjesniku u razdoblju od 2001. do 2010. godine. Radovi su podijeljeni u nekoliko tematskih skupina, a prevladavaju oni koji se bave arhivskim gradivom ili su utemeljeni na njemu te poviješću institucija. Referencije su podijeljene u nekoliko vrsta, a prevladava tiskana literatura koja donosi nova znanja (knjige, časopisi, časopisni članci i radovi u drugim publikacijama). Starost referencija promatrana je prema razdobljima sukladno ustroju Odjela za zaštitu i obradu arhivskoga gradiva Hrvatskog državnog arhiva, a prevladava najnovija literatura, objavljena od 1992. godine naovamo. Promatrana je učestalost i distribuiranost naslova časopisa i službenih publikacija i ustanovljeno je da se najčešće navodi Arhivski vjesnik te nekoliko stranih časopisa. Pokazana je neujednačenost navođenja referencija te objašnjena višestruka važnost ujednačeno navedene bibliografije. Zaključuje se da analiza literature navedene u radovima Arhivskog vjesnika dovodi do relevantnih naslova u arhivističkoj struci, što može pomoći pri osiguravanju dovoljnog broja primjeraka u arhivskoj knjižnici te za polaganje stručnih ispita u arhivskoj struci, zaštiti često korištene literature u Knjižnici HDA, kao i pri izboru naslova za digitalizaciju odnosno za veću dostupnost literature.

Ključne riječi: referencije; bibliometrijska analiza; Arhivski vjesnik 2001-2010

1. Uvod

Rad je nastavak bibliometrijskog istraživanja članka objavljenih u *Arhivskom vjesniku* od 2001. do 2009. godine.¹ Knjige, časopisi, službene publikacije te obavijesna pomagala osnovni su knjižnični fond arhivske knjižnice, kojeg treba neprestano

---

¹ Martek, A., Šute, S. Bibliometrija časopisa *Arhivski vjesnik* u razdoblju od 2001. do 2009. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 53 (2010), str. 165-176.

održavati, zaštićivati i dopunjavati. Kako bi publikacije bile što dostupnije krajnjim korisnicima, započela je sustavna digitalizacija časopisa u izdanju Hrvatskog državnog arhiva (u daljnjem tekstu: HDA), a planira se nastaviti i s ostalim značajnim publikacijama HDA i drugih arhiva. Pretpostavlja se da analiza literaturnih navoda (jedinica citirane literature, u daljnjem tekstu: referencija) može ukazati na najvažnije naslove te pridonijeti oblikovanju i dopunjavanju knjižničnog fonda (nabavi važnijih ili više traženih djela), zatim izgradnji zbirke literature za polaganje stručnih ispita u arhivskoj struci, kao i pri izboru publikacija za digitalizaciju. Cilj je rada istražiti referencije prema vrstama, starosti, tematskim skupinama, učestalosti i distribuiranosti naslova te ustanoviti najčešće korištene naslove. Posebno će se objasniti važnost ujednačenog navođenja literature.

2. Citiranje literature

Znanstvene se publikacije jednostavno prepoznaju po objasnidbenim i bibliografskim bilješkama, navedenim ispod ili na kraju teksta i/ili bibliografiji s popisom referencija koje upućuju na druge publikacije (najčešće knjige ili časopise). Kao što je poznato, navođenje bibliografskih izvora nije se uvijek smatralo općevažecom znanstvenom normom. Praksa citiranja uvedena je tek tijekom druge polovice 19. stoljeća.²

Svrha ujednačeno navedene bibliografije je višestruka:

1. Osnovna namjena svakog članka u časopisu jest donijeti neka nova znanja, temeljena u većini slučajeva na već objavljenim i poznatim radovima. Krajnji korisnik - čitatelj zainteresirat će se za literaturu i izvore koje je autor članka spomenuo i potražiti će ih u nekoj knjižnici, a prilikom traženja nerijetko će jedinicu literature ispisati baš onako kako je bila navedena u članku. Kako bi se olakšalo pretraživanje i pronalaženje željene jedinice, idealno je već na samom izvoru, prilikom objavljivanja članka navesti je točno, razumljivo i pregledno. Pritom se autori članaka trebaju pridržavati uputa o navođenju literature, a uredništvo časopisa treba provjeriti da li je to učinjeno kako treba. U tu svrhu poželjno je angažirati i knjižničare koji će, po potrebi, dopuniti, urediti i ujednačiti citiranu literaturu.

2. Autori članaka su u pravilu znanstvenici koji mogu ili moraju napredovati prema višim zvanjima zbog svog statusa. Jedan od parametara za postizanje viših zvanja odnosi se na broj radova objavljenih u časopisima uključenim u određene citatne baze. Od časopisa koji se referiraju u indeksnim bazama podataka zahtijeva se ujednačen oblik članaka, a *conditio sine qua non* jest korištena literatura, ujednačeno navedena na kraju članka.

Dakle, ujednačeno citirana literatura koristi samim autorima, časopisima, posrednicima (knjižničarima) te krajnjim korisnicima - čitateljima te omogućuje bolju i lakšu znanstvenu komunikaciju.

---

² Bazerman, C. *Shaping written knowledge: The genre and activity of the experimental article in science*. Madison : University of Wisconsin Press, 1988. Str. 139. Citirano prema Pešar, F. *Komunikacijska uloga časopisa u polju informacijskih znanosti : bibliometrijska analiza Vjesnika bibliotekara Hrvatske i Informatologije* / doktorska disertacija. Zagreb : Filozofski fakultet, 24.3.2010, str. 110.

U literaturi se vrlo često susreću primjeri sinonimnog razumijevanja i tumačenja pojma *referencija* i pojma *citata*. Citat je veza koja se činom citiranja stvara između jednog dijela ili cijelog rada koji se citira i drugog dijela ili cijelog rada koji se citira, a referencija je priznanje koje jedan dokument daje drugom. Popis referencija (bibliografija) u jednom radu isključivi je odabir (ili prosudba) autora tog rada, dok je popis citata nekog rada (ili časopisa) kolektivna prosudba, odabir svih autora koji određeni rad citiraju.³

Prema Priceu, „(...) ako rad R sadrži bibliografske bilješke koje opisuju rad C, tada rad R upućuje (sadrži referenciju) na rad C, a rad C ima citat iz rada R. Broj referencija koje jedan rad sadrži mjeri se brojem navoda u njegovoj bibliografiji (...), dok se broj citata koje rad ima može pronaći pretraživanjem nekog citatnog kazala koje pokazuje koliko je puta taj rad spomenut u drugim radovima.“⁴

Brojni su razlozi zašto se neki rad citira. Prema Garfieldu⁵ to su, primjerice, iskazivanje poštovanja značajnim prethodnicima; odavanje priznanja kolegama s istog znanstvenog područja; korištenje metodologije, opreme i sl.; uvid u literaturnu podlogu; ispravak vlastitog rada; ispravak tuđeg rada; kritički osvrt na prethodni rad; skretanje pozornosti na rad koji će se tek pojaviti; potkrepljivanje tvrdnji; ukazivanje na rad koji nije dovoljno poznat, nije zastupljen u indeksnim publikacijama, ili nije citiran; nijekanje ideja ili radova drugih; te osporavanje prava prvenstva drugih autora.

Analize publikacija najčešće se provode pomoću tzv. pokazatelja publikacijske aktivnosti te na temelju jednostavnih brojanja bibliografskih entiteta i pridruženih im atributa, poput broja radova, autora, časopisa, ali isto tako i referencija, tj. citata. Premda je riječ o jednostavnim statističkim i matematičkim postupcima, ova vrsta mjerenja omogućuje opći uvid u publikacijsku aktivnost i produktivnost određenog autora, polja, ustanove ili tvrtke, te nudi odgovore na pitanja poput: koliko je radova objavljeno u određenoj publikaciji (časopisu, zborniku, itd.)?; kakva su tematska obilježja radova objavljenih u određenom časopisu, disciplini, državi, geografskom području?⁶

Osnivanjem Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu sedamdesetih godina 20. stoljeća, čija je osnovna djelatnost bila usmjerena na sferu dostupnosti znanstvenih i tehnoloških informacija, paralelno se započelo i s bibliometrijskim istraživanjima u Hrvatskoj.⁷ Časopisi su bili osnovni medij na kojem su rađena prva bibliometrijska istraživanja. Ključni doprinos rezultata tih istraživanja vidljiv je kroz poboljšanja obli-

---

³ Petrak, J. Bibliometrijski pokazatelji u ocjenjivanju znanstvenog rada. 1. Objavljivanje i ocjenjivanje rezultata znanstvenog rada. *Liječnički vjesnik*, glasilo Hrvatskoga liječničkog zbora (Zagreb). 123, 3-4(2001), 77-81.

⁴ Price de Solla, D. J. *Little science, big science*. New York : Columbia University Press, 1963. Str. 1. Citirano prema Pehar, F. Ibid. str. 111.

⁵ Garfield, E. *Citation Indexing: Its theory and application in science, technology, and humanities*. New York : John Wiley & Sons, 1979. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/ci/contents.pdf> prema: Toth, T. Citati i njihova analiza. URL: <http://www.hidd.hr/articles/citati.pdf> (9.5.2011)

⁶ Pehar, F. Str. 111.

⁷ Jokić, M. *Bibliometrijski aspekti vrednovanja znanstvenog rada*. Zagreb : Sveučilišna knjižara, 2005. Str. 198.

kovnih karakteristika hrvatskih časopisa i prihvaćanje svjetskih standarda u objavljivanju. Istraživane su značajke pojedinih hrvatskih časopisa i njihov značaj u znanstvenom okruženju te znanstvena produktivnost i citiranost odnosno, vrednovanje znanstvenog rada hrvatskih znanstvenika. U šestom poglavlju svoje knjige M. Jokić⁸ donosi iscrpan pregled dosadašnjih bibliometrijskih istraživanja u Hrvatskoj.

3. Metodologija istraživanja

Ovim su istraživanjem obuhvaćeni kategorizirani radovi objavljeni u *Arhivskom vjesniku* u razdoblju od 2001. do 2010. godine,⁹ ukupno 122 članka (u daljnjem tekstu: radovi), u kojima se citira ukupno 2.164 referencija.

Analiza je rađena pomoću MS Excel programa, koji omogućuje sortiranja i grafičke prikaze. Osim stvarnih podataka o radu (npr. naslov, godina), dodani su i određeni kodovi odnosno posredni podaci (npr. vrsta referencije, razdoblje).

Za potrebe tematske analize bile su predviđene UDK oznake navedene u radovima. Složena UDK oznaka, koja ima vlastitu sintaksu i „čita“ se slijeva nadesno, sadržajno se može i presložiti (tj. pojedini elementi složene UDK oznake mogu zamijeniti mjesta), a da se osnovno značenje ne promijeni. Zbog toga su UDK oznake bile presložene i sažete na nekoliko osnovnih tematskih skupina. Međutim, pokazalo se da ta prvotna ideja rasporeda prema sažetima i donekle presloženim, tzv. radnim UDK oznakama nije prihvatljiva, a da su postojeće UDK skupine neprilagođene arhivskoj struci i terminologiji, nedovoljno ili nepravilno razrađene. Stoga su za potrebe ovoga rada svi kategorizirani članci raspoređeni u 11 skupina koje prate uobičajene, već primjenjivane podjele.¹⁰

1. arhivsko gradivo: prilozi o arhivskim fondovima i zbirkama iz određenog područja, u arhivima ali i u drugim baštinskim (nearhivskim) institucijama, kao i o pojedinim zanimljivim izvorima za povijesna i druga istraživanja, bilo da je riječ o gradivu institucija ili istaknutih fizičkih osoba i obitelji. Tu su i pojedini rezultati najnovijih historiografskih istraživanja ukoliko su utemeljeni na izvorima iz arhivskih spremišta (23 rada).

2. povijest institucija: članci o povijesti institucija, njihovom ustroju, funkcijama i nadležnostima kao i o međusobnim vezama stvaratelja, poglavito korisni pri oblikovanju fondova, njihovom sređivanju i opisu, a najčešće pionirski radovi o pojedinim institucijama, nastali prije negoli se itko u domaćoj historiografiji njima pozabavio (21 rad).

3. spisovodstvo: prilozi o načinima na koje pojedini stvaratelji stvaraju, organiziraju i koriste svoje spise te kako integriraju elektroničke dokumente u svoja spisovodstva, o ulozi pismohrane i o shemama metapodataka u upravljanju zapisima, o međunarodnom standardu ISO 15489, o funkcionalnim klasifikacijskim sustavima i

---

⁸ Ibid. Str. 199-204.

⁹ Martek, A., Šute, S. Str. 168.

¹⁰ Tematske skupine određene su uz suradnju glavne urednice časopisa Meline Lučić kojoj autorice zahvaljuju na pomoći.

problemima pri njihovoj izradi, kao i o pojedinačnim primjerima klasifikacijskih sustava ili sustava uredskog poslovanja kod stvaratelja 19. i 20. stoljeća (16 radova).

4. nadzor nad stvarateljima i vrednovanje gradiva: članci o sustavu nadzora nad stvarateljima općenito, o pojedinim specifičnim stvarateljima, o evidencijama i dr. - dakle, o vanjskoj službi arhiva. Tu su i prilozi s područja vrednovanja arhivskoga gradiva (makrovrednovanje, kategorizacija stvaratelja i sl.) (12 radova).

5. arhivi, arhivistika, arhivska struka i arhivska služba: prilozi o arhivima i njihovoj djelatnosti, o pojedinim arhivskim programima i arhivskoj službi općenito, o obrazovanju arhivista, arhivskom i srodnom zakonodavstvu, o razvoju koncepta arhiva poglavito u odnosu na nove tehnologije, kao i o arhivistici kao znanosti u okviru postmoderne (11 radova).

6. biografije i bibliografije: biografije i bibliografije osoba koje su životom, radom i pisanim priložima zauzele istaknuto mjesto poglavito u arhivistici, zatim bibliografije izvora ili radova s područja arhivistike, pomoćnih povijesnih znanosti ili drugih, arhivistici srodnih disciplina (10 radova).

7. obrada gradiva i obavijesna pomagala: prilozi o sređivanju i opisu pojedinih arhivskih fondova ili zbirki ili pak nekih specifičnih vrsta gradiva, kao i o arhivskim obavijesnim pomagalima i njihovu vrednovanju kroz praksu (7 radova).

8. elektronički zapisi: članci o arhivima i elektroničkim zapisima kroz domaća i strana iskustva, o autentičnosti zapisa u elektroničkom okruženju, kao i mogućnostima njihove zaštite i očuvanja u budućnosti te o planiranju i izgradnji digitalnih arhiva (6 radova).

9. zaštita arhivskoga gradiva: prilozi o preventivnoj zaštiti pisane baštine kao i spašavanju gradiva nakon oštećenja, o ubrzanom propadanju gradiva na kiselom papiru, o mikrofilmiranju i digitalizaciji odnosno hibridnoj reprografiji kao specifičnom vidu zaštite arhivskoga gradiva kroz segment njegova korištenja te o najnovijim promjenama u zaštiti i pohrani filmskoga gradiva (6 radova).

10. specijalizirani i privatni arhivi: članci o privatnom arhivskom gradivu i specijaliziranim arhivima općenito, kao i o pojedinim specifičnim arhivima poput arhiva usmenih povijesnih izvora, audiovizualnog arhiva Hrvatske televizije, biskupijskih, kaptolskih i samostanskih arhiva (5 radova).

11. arhivske knjižnice: članci o specijalnim arhivskim knjižnicama, o izgradnji i sređivanju njihovih zbirki, kao i o znanjima i vještinama koje knjižničari trebaju imati u takvim knjižnicama. Također i bibliometrijske analize na primjeru *Arhivskog vjesnika* 2001-2009. (5 radova).

Referencije su pripremljene na sljedeći način: kod radova gdje je literatura navedena na kraju, svaka se jedinica unosi u tablicu; kod radova koji imaju literaturu i u fusnotama i na kraju u tablicu se unosi samo literatura navedena na kraju; kod radova u kojima je literatura samo u fusnotama određene se fusnote izdvajaju i unose u tablicu. Iz pojedinih referencija izdvajani su autori i naslovi (kategorije o kojima nije raspravljano u ovom radu, a služile su kao pomoć pri analizi ostalih kategorija); godine izdanja; naslovi časopisa i službenih publikacija u kojima su objavljene referencije. Naglasak je na časopisima i službenim publikacijama zbog nabavne politike i

izgradnje zbirke Knjižnice HDA, jer se najčešće korištenim naslovima mora osigurati kontinuitet.

Sve se referencije ne mogu promatrati na isti način, pa su podijeljene na sljedeće vrste: časopisni članci; radovi u zbornicima i knjigama (u daljnjem tekstu: članci u drugim publikacijama); knjige; sami časopisi/novine; rukopisi (bez obzira kad su nastali); elektronički izvori (bez obzira odnose li se na digitalizirano gradivo ili samo na mrežnu stranicu); službene publikacije; pojedini zakonski propisi; arhivsko gradivo (fond ili zbirka); obavijesna pomagala (bez obzira jesu li tiskana ili ne).

U prirodnim i tehničkim znanostima najnovija je literatura u pravilu najrelevantnija. Analizom starosti referencija treba dokazati da li je to slučaj i u arhivistici odnosno radovima objavljenim u *Arhivskom vjesniku*. Da bi se ustanovila starost referencija, godine izdanja referencija sažimane su u razdoblja. Pritom se djelomično koristila podjela sukladno ustroju Odjela za zaštitu i obradu arhivskoga gradiva HDA: do 1868. godine (tj. do Hrvatsko-ugarske nagodbe); od 1868. do 1945. (tj. od Hrvatsko-ugarske nagodbe do kraja 2. svjetskog rata); od 1945. do 1991. (razdoblje socijalističke Jugoslavije); od 1992. godine naovamo. Dodane su još i skupine za referencije gdje u navodu nedostaje godina te one koje pokrivaju višegodišnje razdoblje, koje obuhvaća više skupina.

Istraživana su sljedeća pitanja:

1. Zastupljenost radova po tematskim skupinama;
2. Pojavnost literature - radovi kod kojih je literatura navedena u fusnotama i na kraju teksta u odnosu na radove gdje je literatura samo u fusnotama ili je samo na kraju ili je uopće nema te može li se kroz deset godina uočiti kakav trend, npr. da li je kod recentnih godišta više radova s literaturom navedenom i na kraju;
3. Zastupljenost pojedinih vrsta referencija, ukupno i prema tematskim skupinama;
4. Starost referencija po vrstama i tematskim skupinama;
5. Učestalost i distribuiranost naslova časopisa i službenih publikacija - ukupno te prema tematskim skupinama i razdobljima;
6. Najčešći naslovi časopisa, službenih publikacija, knjiga i obavijesnih pomagala;
7. Ujednačenost navođenja literature.

Rezultati dobiveni enumerativnom metodom prikazani su grafički i tabelarno.

4. Rezultati i interpretacija rezultata

4.1. Zastupljenost radova po tematskim skupinama

Zastupljenost radova po tematskim skupinama prikazana je u tablici 1. Najviše se radova bavi arhivskim gradivom i poviješću institucija, zatim spisovodstvom. Slijede podjednako zastupljene skupine radova u kojima se obrađuje: nadzor nad stvarateljima i vrednovanje gradiva; arhivi, arhivistika, arhivska struka i arhivska služba; biografije i bibliografije. Slabije zastupljene tematske skupine čine radovi koji se bave: obradom gradiva i obavijesnim pomagalima; zaštitom arhivskoga gradiva; elektroničkim zapisima; specijaliziranim i privatnim arhivima te arhivskim knjižnicama.

Tablica 1: Zastupljenost radova po tematskim skupinama

Tematska skupina	Broj radova
Arhivsko gradivo	23 (19%)
Povijest institucija	21 (17%)
Spisovodstvo	16 (13%)
Nadzor nad stvarateljima; vrednovanje gradiva	12 (10%)
Arhivi; arhivistika; arhivska struka; arhivska služba	11 (9%)
Biografije i bibliografije	10 (8%)
Obrada gradiva i obavijesna pomagala	7 (6%)
Elektronički zapisi	6 (5%)
Zaštita arhivskoga gradiva	6 (5%)
Specijalizirani i privatni arhivi	5 (4%)
Arhivske knjižnice	5 (4%)
Ukupno	122 (100%)

4.2. Pojavnost literature

Ustanovljena je neujednačena pojavnost citirane literature (tablica 2): u 66 radova (54,1%) literatura je navedena samo u fusnotama; u 46 radova (37,7%) literatura je navedena u fusnotama i na kraju teksta; 1 rad (0,8%) navodi literaturu samo na kraju teksta; dok 9 radova (7,4%) nema izdvojene literaturne navode ni u fusnotama ni na kraju teksta. Uglavnom je tu riječ o izlaganjima sa znanstvenih skupova koje su autori bili spremni predati za objavu u časopisu isključivo u obliku u kojem su izloženi na skupovima, bez naknadnih intervencija, pa tako ni opremanjem rada znanstvenim aparatom. Uredništvo (iznimno) pristaje prihvatiti takve radove ukoliko procijeni da je prinos takvog članka vrijedan objave.

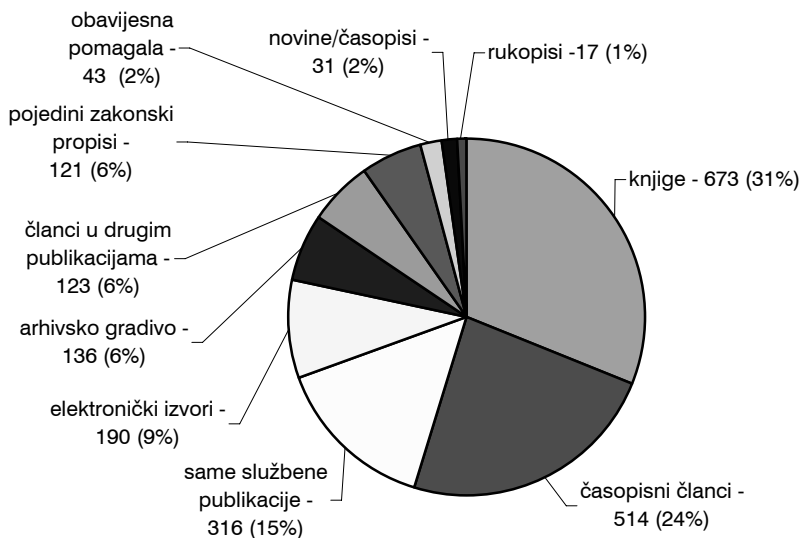
Tablica 2: Prikaz pojavnosti navedene literature u pojedinom godištu

Broj (godište) časopisa	Literatura samo u fusnotama	Literatura i u fusnotama i na kraju	Literatura samo na kraju	Bez literature	Ukupno
44(2001)	8	7		3	18
45(2002)	9	4		3	16
46(2003)	9	3		1	13
47(2004)	3	4		2	9
48(2005)	9	3			12
49(2006)	3	5			8
50(2007)	5	2			7
51(2008)	8	8			16
52(2009)	4	4			8
53(2010)	8	6	1		15
Ukupno	66	46	1	9	122

Analizirajući pojavnost literature navedene u pojedinom godištu (tablica 2) također se u gotovo svakom broju uočava veća zastupljenost radova s literaturom navedenom samo u fusnotama. Nije vidljiv trend većeg broja radova s literaturom navedenom na kraju rada u korist novijih godišta *Arhivskog vjesnika*.

4.3. Zastupljenost pojedinih vrsta referencija, ukupno i prema tematskim skupinama

U ovom poglavlju promatra se zastupljenost pojedinih vrsta referencija u ukupnom broju i prema tematskim skupinama (ukupno 2.164). Gotovo tri četvrtine referencija odnosi se na tiskanu literaturu koja donosi nova znanja (knjige, časopisi, članci), što je vidljivo na slici 1. Najveći postotak referencija su *knjige*, zatim *časopisni članci*. Nešto više od 20% čine *službene publikacije*, bilo da su citirana cijela godišta ili su navedeni samo pojedini zakonski propisi. *Elektronički izvori* i *arhivsko gradivo* čine manje od 10% citirane literature, dok su *obavijesna pomagala*, *časopisi/novine* te *rukopisi* najmanje zastupljene skupine.

Slika 1: Zastupljenost pojedinih vrsta referencija - ukupno

Knjige čine trećinu svih referencija i kod većine su radova, bez obzira kojim tematskim skupinama pripadaju, najzastupljenija vrsta referencija (tablica 3). Članci (bez obzira da li su objavljeni u časopisima ili drugim publikacijama) gotovo su podjednako zastupljena vrsta referencija. Službene publikacije uglavnom se navode u radovima koji se bave poviješću institucija. Elektronički izvori najbrojnija su skupina referencija kod radova koji govore o elektroničkim zapisima. Arhivsko gradivo uglavnom se navodi u radovima koji se bave poviješću institucija te arhivskim gradivom, što je i logično, ali i spisovodstvom.

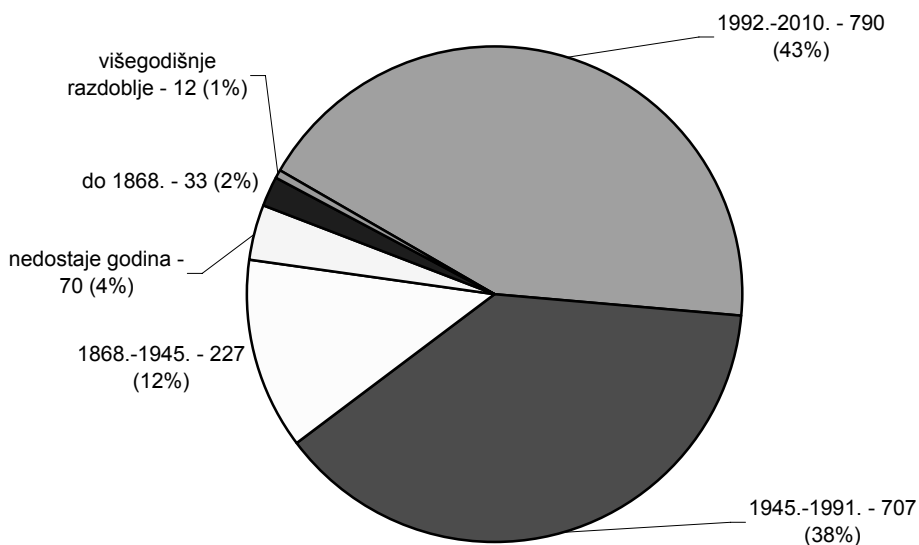
Tablica 3: Zastupljenost pojedinih vrsta referencija - prema tematskim skupinama

TEMATSKA SKUPINA	Časopisni članci (24%)	Članci u drugim publikacijama (5,5%)	Knjige (31%)	Novine/časopisi (1,5%)	Rukopisi (1%)	Elektronički izvori (9%)	Same službene publikacije (14,5%)	Pojedini zakonski propisi (5,5%)	Arhivsko gradivo (6%)	Obavijesna pomagala (2%)	Ukupno (100%)
Arhivsko gradivo (16%)	144	22	129	1	6	4	8		25	12	351
Povijest institucija (28,5%)	66	23	129	14	3		261	55	59	3	613
Spisovodstvo (9%)	36	8	50			43	19	3	29	8	196
Nadzor nad stvarateljima i vrednovanje gradiva (7%)	20	1	43	7	1	24	18	37	2	4	157
Arhivi, arhivistika, arhivska struka, arhivska služba (10%)	57	12	74		3	45	7	8	1	1	208
Biografije i bibliografije (8,5%)	86	17	64	8	1	4	1		7		188
Obrada gradiva i obavijesna pomagala (5%)	21	7	54	1		3	1	12	3	3	105
Elektronički Zapisi (3,5%)	7	6	20			43					76
Zaštita arhivskoga gradiva (5,5%)	24	19	61		2	12		1	4		123
Specijalizirani i privatni arhivi (2%)	11	1	18			7				2	39
Arhivske knjižnice (5%)	42	7	31		1	5	1	5	6	10	108
Ukupno (100%)	514	123	673	31	17	190	316	121	136	43	2.164

4.4. Starost referencija po vrstama i tematskim skupinama

Starost referencija promatrala se samo kod onih vrsta referencija gdje se kod citiranja literaturnih jedinica očekuje da se godina može eksplicitno izraziti: *časopisnim člancima; člancima u drugim publikacijama; knjigama; časopisima/novinama; rukopisima; službenim publikacijama; pojedinim zakonskim propisima; obavijesnim pomagalima*. Kod *elektroničkih izvora i arhivskoga gradiva* to nije slučaj, pa starost tih vrsta referencija ovom prilikom nije razmatrana. Ukupan broj referencija kod kojih se promatrala starost je 1.838.

Više od tri četvrtine referencija odnosi se na razdoblje nakon Drugog svjetskog rata, a gotovo polovina svih na najnovije razdoblje (1992-2010), što je vidljivo na slici 2. Referencija kojima nedostaje godina i onih koje obuhvaćaju višegodišnje razdoblje ima malo te one odnose i mali postotak.

Slika 2: Starost referencija

Referencije u najbrojnijim skupinama (*knjige te časopisni članci*), u najvećem postotku navode i najnoviju literaturu, dok je kod službenih publikacija najzastupljenija literatura iz razdoblja 1945-1991. (tablica 4). Razdoblje 1868-1945. odnosi se na službene publikacije, knjige te časopisne članke. Razdoblje do 1868. odnosi se na knjige, što je i razumljivo, jer su ostale vrste referencija u tom razdoblju i inače vrlo rijetke ili ih uopće tada nije bilo.

Tablica 4: Vrste referencija prema razdobljima

Vrsta referencija	1992-2010. (43%)	1945-1991. (38%)	1868-1945. (12%)	Do 1868. (2%)	Višegodišnje razdoblje (1%)	Nedostaje godina (4%)	Ukupno (100%)
Knjige (36,5%)	347	214	64	14	5	29	673
Časopisni članci (28%)	233	209	67			5	514
Službene publikacije (17%)	55	167	79	12	2	1	316
Članci u drugim publikacijama (7%)	72	35	7	1	1	7	123
Pojedini zakonski propisi (6,5%)	53	62	3	1		2	121
Obavijesna pomagala (2%)	18	14				11	43
Novine /časopisi (2%)	8	5	7	3	4	4	31
Rukopisi (1%)	4	1		2		10	17
Ukupno (100%)	790	707	227	33	12	69	1.838

U većini tematskih skupina u najvećem se postotku navodi najnovija literatura (tablica 5). U radovima koji se bave poviješću institucija najveći je postotak literature iz razdoblja 1945-1991, dok se literatura iz razdoblja 1868-1945. te najstarija literatura (do 1868) navodi u radovima koji se bave poviješću institucija, arhivskim gradivom te biografijama i bibliografijama. Međutim, najstarija literatura navodi se u zamjetnom postotku i u radovima koji se bave spisovodstvom te nadzorom nad stvarateljima i vrednovanjem gradiva.

Tablica 5: Starost referencija prema tematskim skupinama i razdobljima

Tematska skupina	1992-2010. (43%)	1945-1991. (38%)	1868-1945. (12%)	Do 1868. (2%)	Višegodišnje razdoblje (1%)	Nedostaje godina (4%)	Ukupno (100%)
Arhivsko gradivo (17,5%)	112	129	59	4	4	14	322
Povijest institucija (30%)	128	302	98	7	3	16	554
Spisovodstvo (7%)	52	44	10	13		5	124
Nadzor nad stvarateljima; vrednovanje gradiva (7%)	75	27	11	5	3	10	131
Arhivi; arhivistika; arhivska struka; arhivska služba (9%)	122	33	1	1		5	162
Biografije i bibliografije (9,5%)	70	64	34	3	1	5	177
Obrada gradiva i obavijesna pomagala (5%)	64	26	5			4	99
Elektronički zapisi (2%)	32	1					33
Zaštita arhivskoga gradiva (6%)	56	46	1		1	3	107
Specijalizirani i privatni arhivi (2%)	27	5					32
Arhivske knjižnice (5%)	52	30	8			7	97
Ukupno (100%)	790	707	227	33	12	69	1.838

4.5. Učestalost i distribuiranost naslova časopisa i službenih publikacija u referencijama prema tematskim skupinama i razdobljima

Kako bi se ustanovilo koji se časopisi najviše navode, razmatrane su samo određene vrste referencija, zasebno *časopisni članci* i *časopisi/novine* (ukupno 545 referencija). Isto tako, da bi se ustanovila pojavnost najčešćih službenih publikacija, zasebno su razmatrane same *službene publikacije* i *pojedini zakonski propisi* (ukupno 437 referencija). Budući da su veliki nerazmjeri između broja naslova časopisa odnosno službenih publikacija i broja referencija, kada se promatraju apsolutni brojevi, za potrebe ovog rada uvedena je nova kategorija - *indeks učestalosti*. Učestalost pojavljivanja pojedinih naslova unutar tematske skupine ukazuje na njihovu važnost u toj skupini.¹¹ *Indeks učestalosti* prikazuje omjer između broja naslova časopisa odnosno službenih publikacija i broja referencija unutar određene skupine. To je količnik broja

¹¹ Turkulin, B. Predmetne odrednice s područja turizma. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* (Zagreb). 44, 1-4(2001), str. 162.

naslova i broja referencija pomnožen sa 100, umanjen za 100 i pretvoren u pozitivni broj.¹² Veći broj znači veću učestalost referiranja pojedinog naslova.

I kod časopisa i kod službenih publikacija učestalost je promatrana prema tematskim skupinama te prikazana kroz *indeks učestalosti*, dok je raspoređenost (distribuiranost) prikazana prema tematskim skupinama i razdobljima.

4.5.1. Časopisi

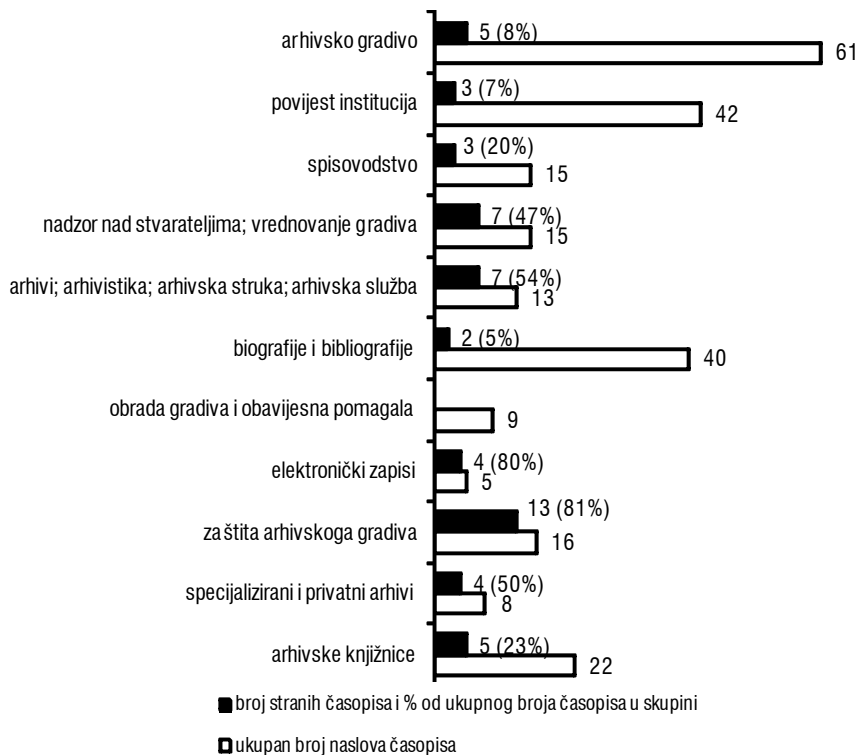
U ukupno 545 časopisnih referencija pojavljuje se 181 naslov časopisa, a od toga su 42 strana. Na slici 3 prikazan je broj referiranih časopisa prema tematskim skupinama. Najviše časopisa navodi se u radovima koji se bave arhivskim gradivom (61), zatim u radovima koji se bave poviješću institucija (41) te biografijama/bibliografijama (40). U radovima koji se bave arhivskim knjižnicama navodi se 21 časopis. Slijede tematske skupine u kojima je podjednak broj različitih naslova časopisa: radovi koje govore o zaštiti arhivskoga gradiva (16); spisovodstvu (15); nadzoru nad stvarateljima i vrednovanju gradiva (15); arhivima, arhivistici, arhivskoj struci i arhivskoj službi (13). Manji broj različitih časopisa navodi se u radovima koji se bave obradom gradiva i obavijesnim pomagalima (9) te specijaliziranim i privatnim arhivima (8), dok je najmanji broj časopisa naveden u radovima koji govore o elektroničkim zapisima (5).

Broj stranih časopisa najveći je u skupini radova što se bave zaštitom arhivskoga gradiva (13), a najmanji kod radova koji govore o biografijama i bibliografijama (2), dok radovi koji govore o obradi gradiva i obavijesnim pomagalima ne navode niti jedan strani časopis.

Međutim, zanimljivije je broj stranih časopisa po tematskim skupinama promatrati u odnosu na ukupan broj časopisa u pojedinoj skupini. Taj je omjer najpovoljniji u korist stranih časopisa kod radova koji se bave zaštitom arhivskoga gradiva (81%) i elektroničkim zapisima (80%). Strani časopisi čine polovicu ukupnog broja časopisa u skupinama radova što govore o arhivima, arhivistici, arhivskoj struci i arhivskoj službi (54%); specijaliziranim i privatnim arhivima (50%) te nadzoru nad stvarateljima i vrednovanju gradiva (47%). Oko četvrtine/petine časopisa od ukupnog broja časopisa čine strani u skupinama *arhivske knjižnice* (23%) te *spisovodstvo* (20%). Manja zastupljenost stranih u odnosu na ukupan broj časopisa je u skupinama *arhivsko gradivo* (8%), *povijest institucija* (7%) te *biografije i bibliografije* (5%).

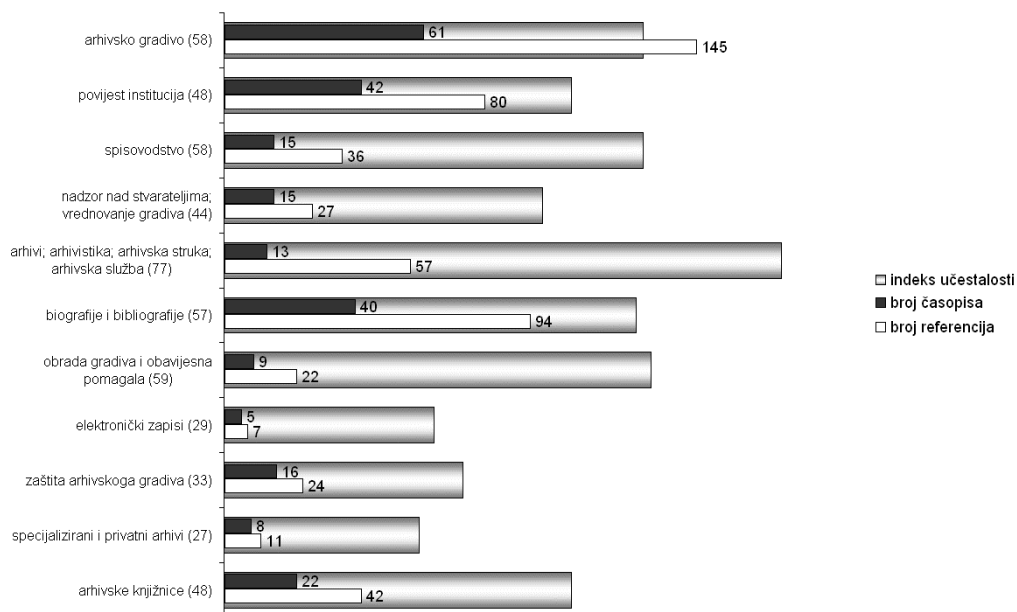
---

¹² Turkulin, B. *Primjena Sintaktičkog sustava za predmetno označivanje pri obradi građe s područja turizma (i/ili fonda biblioteke Instituta za turizam)* / magistarski rad. Zagreb, 1998. Str. 71.

Slika 3: Broj naslova časopisa prema tematskim skupinama

Tematske skupine u kojima se referira najviše i najmanje naslova časopisa su ujedno i skupine kod kojih ima i najviše odnosno najmanje referencija (145 u skupini *arhivsko gradivo* te 7 u skupini *elektronički zapisi*). Međutim, taj se omjer nužno ne poklapa s učestalošću navođenja časopisa. Na slici 4 indeks učestalosti prikazan je kao valjak, a broj je naveden odmah uz naziv tematske skupine. Učestalost referiranja časopisa najveća je (indeks učestalosti 77) kod radova iz tematske skupine *arhivi, arhivistika, arhivska struka, arhivska služba*, a najmanja (indeks učestalosti oko 30) kod radova iz tematskih skupina *elektronički zapisi, zaštita arhivskoga gradiva* te *specijalizirani arhivi*. Kod ostalih se skupina indeks učestalosti kreće između 44 i 58.

Slika 4: Učestalost časopisa prema tematskim skupinama

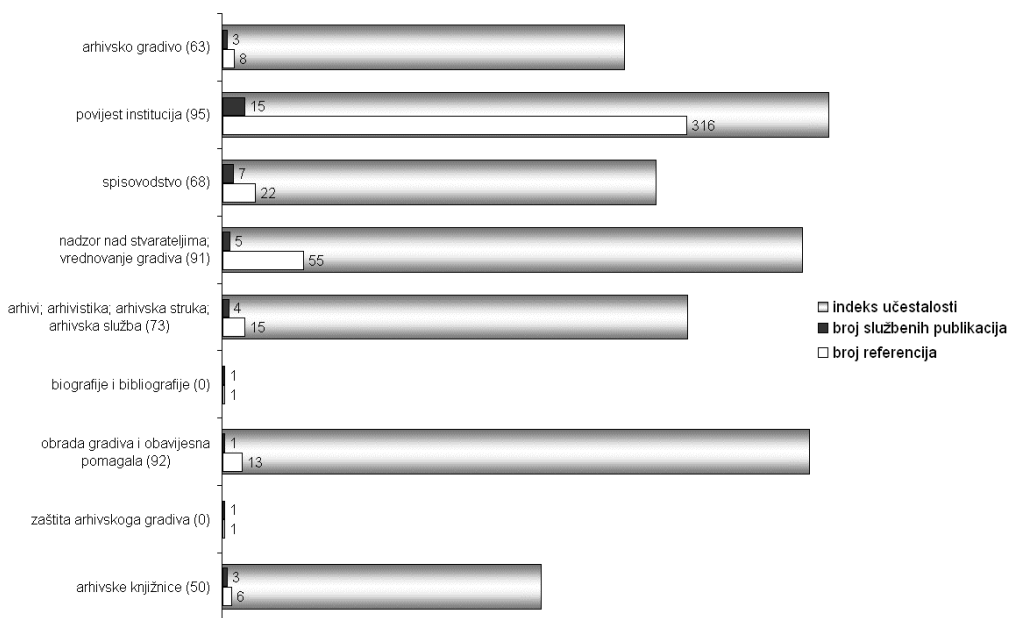
Tablica 6: Distribuiranost časopisa prema tematskim skupinama i razdobljima

Tematska skupina	1992-2010. (44%)	1945-1991. (39%)	1868-1945. (13,5%)	Do 1868. (0,5%)	Višegodišnje razdoblje (1%)	Nedostaje godina (2%)	Ukupno (100%)
Arhivsko gradivo (27%)	44	67	31		1	2	145
Povijest institucija (15%)	33	33	12		2		80
Spisovodstvo (7%)	17	18	1				36
Nadzor nad stvarateljima; vrednovanje gradiva (5%)	13	5	3	3	1	2	27
Arhivi; arhivistika; arhivska struka; arhivska služba (10%)	45	12					57
Biografije i bibliografije (17%)	26	47	19			2	94
Obrada gradiva i obavijesna pomagala (4%)	8	8	4			2	22
Elektronički zapisi (1%)	6	1					7
Zaštita arhivskoga gradiva (4%)	14	9				1	24
Specijalizirani i privatni arhivi (2%)	11						11
Arhivske knjižnice (8%)	24	14	4				42
Ukupno (100%)	241	214	74	3	4	9	545

4.5.2. Službene publikacije

U ukupno 420 referencija službenih publikacija pojavljuje se 25 naslova.

Kod službenih publikacija promatrana je njihova učestalost pojavljivanja u referencijama bez odvajanja domaćih od stranih naslova, ponajviše zato što se radi o publikacijama koje su kontinuirano izlazile (ili još izlaze) u zaista dugom vremenskom razdoblju tijekom kojeg su se smjenjivale različite državne tvorevine. Službene publikacije referiraju se u većini skupina, ali ih nema u radovima koji govore o specijaliziranim i privatnim arhivima te elektroničkim zapisima. Najviše različitih naslova (15) službenih publikacija navodi se u radovima što se bave poviješću institucija, a najmanje (1) u skupinama *obrada gradiva i obavijesna pomagala*, *zaštita arhivskoga gradiva* te *biografije i bibliografije* (slika 5). Kod tih skupina vide se slični omjeri i za broj referencija: najviše ih je u tematskoj skupini *povijest institucija* (316), a najmanje (1) u skupinama *biografije i bibliografije* te *zaštita arhivskoga gradiva*. Najveća učestalost prisutna je u skupinama *povijest institucija* (indeks učestalosti 95), *obrada gradiva i obavijesna pomagala* (indeks učestalosti 92) te *nadzor nad stvarateljima i vrednovanje arhiva* (indeks učestalosti 91), dok učestalosti nema (indeks učestalosti 0) u skupinama *biografije i bibliografije* te *zaštita arhivskoga gradiva*.

Slika 5: Učestalost službenih publikacija prema tematskim skupinama

Tablica 7 pokazuje da u većini tematskih skupina koje navode službene publikacije prevladava najnovija literatura (1992-2010). Međutim, u tematskoj skupini *povijest institucija* značajno prevladava literatura iz razdoblja 1945-1991, što uzrokuje i ukupno najzastupljenije razdoblje 1945-1991.

Tablica 7: Distribuiranost službenih publikacija prema tematskim skupinama i razdobljima

Tematska skupina	1992-2010. (24,5%)	1945-1991. (52,5%)	1868-1945. (19%)	Do 1868. (3%)	Višegodišnje razdoblje (0,5%)	Nedostaje godina (0,5%)	Ukupno (100%)
Arhivsko gradivo (2%)	2	4	2				8
Povijest institucija (7,2%)	38	207	69	1		1	316
Spisovodstvo (5%)	3	5	4	10			22
Nadzor nad stvarateljima; vrednovanje gradiva (12,5%)	35	10	6	2	2		55
Arhivi; arhivistika; arhivska struka; arhivska služba (3,5%)	13	1				1	15
Biografije i bibliografije (0,25%)			1				1
Obrada gradiva i obavijesna pomagala (3%)	10	2				1	13
Zaštita arhivskoga gradiva (0,25%)	1						1
Arhivske knjižnice (1,5%)	6						6
UKUPNO (100%)	108	229	82	13	2	3	437

4.6. Najčešći naslovi časopisa, službenih publikacija, obavijesnih pomagala i knjiga

Promatrali su se najčešći naslovi kod onih vrsta referencija koje arhivska knjižnica može nabavljati u većem broju primjeraka ili gdje treba osigurati kontinuitet: časopisi (zajedno su razmatrani *časopisni članci* i *časopisi/novine*); službene publikacije (zajedno su razmatrane *same službene publikacije* i *pojedini zakonski propisi*); knjige i obavijesna pomagala. Kod elektroničkih zapisa, rukopisa i arhivskoga gradiva ili je nemoguće ili se ne očekuje govoriti o većem broju primjeraka.

Najviše naslova od svih vrsta literature (časopisa, službenih publikacija, obavijesnih pomagala i knjiga) pojavljuje se jedanput, bitno manje 2 ili više puta, kao što je prikazano u tablici 8.

Tablica 8: Učestalost pojavljivanja naslova

	Časopisi		Službene publikacije		Knjige		Obavijesna pomagala	
	Broj pojavljivanja	Broj naslova	Broj pojavljivanja	Broj naslova	Broj pojavljivanja	Broj naslova	Broj pojavljivanja	Broj naslova
	1	91	1	7	1	411	1	26
	2	43	2	5	2	76	2	1
	3	21	3	4	3	12	6	1
	4	5	4	1	4	6	9	1
	5	5	5	2	5	2		
	6	2	9	1	7	1		
	7	3	11	1	9	1		
	9	2	19	1	10	1		
	10	2	24	1	12	1		
	11	1	91	1				
	12	1	228	1				
	13	2						
	14	1						
	23	1						
	103	1						
Uk.	545	181	420	25	671	511	43	29

Kod naslova časopisa razlikovali su se domaći (uključujući i jugoslavenske do 1991) te strani časopisi. U tablici 9 navode se naslovi časopisa prema učestalosti pojavljivanja, od najvećeg broja prema manjem. Kod domaćih časopisa navodilo se samo one koji su se pojavili 5 puta i više, a kod stranih 3 puta i više. U tablici 10 na isti način prikazane su najčešće referirane službene publikacije i to samo one koje su se pojavile 3 puta i više. U tablici 11 prikazana su najčešća obavijesna pomagala, a u tablici 12 najčešće referirane knjige (samo one koje su se pojavile 4 puta i više).

Tablica 9 pokazuje da su *Arhivski vjesnik* od domaćih, a *Archivaria* od stranih časopisa najčešće referirani. Među stranima još su tri časopisa, *American Archivist*, *Archives & Manuscripts* i *Archival Science*, na koje je Knjižnica HDA pretplaćena već godinama. Ostale časopise, domaće i strane, dobiva razmjenom.

Tablica 9: Najčešće referirani časopisi

Domaći časopis	Učestalost pojavljivanja	Strani časopis	Učestalost pojavljivanja
<i>Arhivski vjesnik</i>	103	<i>Archivaria</i>	14
<i>VHARIP (VIA; VDARI)</i> ¹³	23	<i>American Archivist</i>	10
<i>Časopis za suvremenu povijest</i>	13	<i>Atlanti</i>	9
<i>Arhivist</i>	13	<i>Archival science</i>	5
<i>Rad / HAZU</i>	12	<i>Archivum</i>	5
<i>Istra</i>	11	<i>Arhivi</i>	5
<i>Jadranski zbornik</i>	10	<i>Film Kurier</i>	4
<i>VBH</i> ¹⁴	9	<i>Collection Management</i>	3
<i>Dometi</i>	7	<i>Gazette des archives</i>	3
<i>Senjski zbornik</i>	7		
<i>Starine</i>	7		
<i>Radovi ZHP</i> ¹⁵	6		
<i>Željezničar</i>	6		
<i>Fontes</i>	5		
<i>Studia ethnologica Croatica</i>	5		

Tablica 10 pokazuje da se od službenih publikacija najčešće navode one na državnoj razini i to *Narodne novine*, zatim *Službeni list*. Službene publikacije na razini nižoj od državne u manjoj se mjeri više puta referiraju, a ovise o temama samih radova.

¹³ VHARIP je kratica za *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*; VIA za *Vjesnik istarskog arhiva*; VDARI za *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*.

¹⁴ VBH je kratica za *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*.

¹⁵ ZHP je kratica za *Zavod za hrvatsku povijest*.

Tablica 10: Najčešće referirane službene publikacije

Službena publikacija	Učestalost pojavljivanja
a) na državnoj razini	
Narodne novine (Hrvatska)	228
Službeni list (Jugoslavija)	91
Zemaljsko-vladni list (5); Zbornik zakona i naredaba (14) ¹⁶	19
Reichs-Gesetz Blatt für das Kaiserthum Österreich	9
Službene novine (Kraljevina SHS)	5
Službeni vjesnik SR Makedonije	4
Službene novine RS	3
b) na razini nižoj od državne	
Službeni Vjesnik Hrvatskih željeznica / HŽP ¹⁷	24
Službeni glasnik Ministarstva saobraćaja FNRJ	11
Vjesnik vojnih naredaba i zapovijedi za cjelokupnu oružanu snagu NDH	3
Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete RH	3
Vjestnik Ministarstva hrvatskog domobranstva	3

Tablica 11 pokazuje da je najčešće referirano obavijesno pomagalo *Arhivski fondovi i zbirke u arhivima i arhivskim odjelima u SFRJ : SR Hrvatska* (1984), odnosno, *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*, sv. 1 (2006). Publikacija *Arhivski fondovi i zbirke...* objavljena je 1984. godine, kao jedna u nizu sličnih publikacija koje su se odnosile na pojedine socijalističke republike i autonomne pokrajine SFRJ, a donosi - kao i *Pregled* iz 2006. u znatno dopunjenom i proširenom izdanju - pregled arhivskoga gradiva u cijeloj Hrvatskoj, u svim arhivskim i nearhivskim institucijama.

Tablica 11: Najčešće referirana obavijesna pomagala

Obavijesno pomagalo	Učestalost pojavljivanja
<i>Arhivski fondovi i zbirke u arhivima i arhivskim odjelima u SFRJ : SR Hrvatska</i> (1984)	9
<i>Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske</i> , sv. 1 (2006)	6

Kako je broj naslova knjiga koje dolaze u obzir za citiranje neusporedivo veći od broja naslova časopisa, službenih publikacija i obavijesnih pomagala, ovom prilikom navedeni su samo naslovi koji su citirani 4 puta i više (tablica 12).

¹⁶ Zbornik zakona i naredaba, uz nekoliko inačica naslova, nastavak je Zemaljsko-vladnog lista.

¹⁷ HŽP je kratica za Hrvatsko željezničko poduzeće.

4.7. (Ne)ujednačenost navođenja referencija

Da bi citirana literatura bila od koristi samim autorima, zatim uredništvima časopisa, posrednicima (knjižničarima) te krajnjim korisnicima - čitateljima, mora biti ujednačeno navedena. Stoga uredništva donose upute za autore. Iako su u *Arhivskom vjesniku* upute prisutne, prilikom priređivanja korpusa referencija za istraživanje primijećeno je da se iste referencije vrlo različito navode. Radi osiguravanja ujednačenosti citiranja literature, poželjno je angažirati knjižničare koji će navedenu literaturu urediti i po potrebi dopuniti.

5. Zaključak

Polazeći od pretpostavke da analiza referencija u kategoriziranim radovima objavljenima u *Arhivskom vjesniku*, kao najjeminentnijem arhivističkom časopisu u Hrvatskoj, može ukazati na najvažnije naslove u području arhivistike, istraživano je desetogodišnje razdoblje (2001-2010) te analizirana 122 kategorizirana rada s ukupno 2.164 referencija.

Za potrebe ovog rada svi kategorizirani članci raspoređeni su u 11 skupina. Naime, pokazalo se da prvotna ideja rasporeda prema sažetim i donekle presloženim, tzv. radnim UDK oznakama nije prihvatljiva odnosno, da su postojeće UDK skupine neprilagođene arhivskoj struci i terminologiji, nedovoljno ili nepravilno razrađene, što je pak iniciralo novu razradbu UDK sustava za potrebe arhivistike i arhivske službe. U ovom radu određene skupine prate uobičajene, već primjenjivane podjele kao što su arhivsko gradivo i arhivi, ustanove i djelatnost u cjelini ili pak pojedine arhivske funkcije otprije definirane u arhivističkim priručnicima. Takva je podjela, kao i broj zastupljenih radova u skupinama, potaknula nova pitanja - o čemu se najviše piše, kojih tema nedostaje, kakva je sadržajna fizionomija časopisa u usporedbi s prethodnim razdobljima i s drugim domaćim i stranim časopisima i sl. Ustanovljeno je da se najviše radova odnosi na arhivsko gradivo te povijest institucija, što je i logično s obzirom da su autori radova mahom zaposlenici državnih arhiva u Republici Hrvatskoj,¹⁸ pa se u radovima prikazuju rezultati njihovog rada na obradi arhivskih fondova.

Analizirajući pojavnost literature ustanovljeno je da je literatura navedena u velikoj većini radova, iako se u više od polovine radova nalazi samo u fusnotama. Premda u uputama autorima, prisutnima u svakom godištu *Arhivskog vjesnika*, jasno stoji kako treba navoditi pojedine vrste referencija, nije istaknuto mjesto navođenja referencija u radu. Nadalje, u samim je radovima zapažena prilična neujednačenost u navođenju referencija. Ujednačeno citirana literatura koristi samim autorima, časopisima, posrednicima (knjižničarima) te krajnjim korisnicima - čitateljima odnosno, omogućuje bolju i lakšu znanstvenu komunikaciju. Stoga predlažemo doradu Uputa za autore koja može biti objavljena i na mrežnoj stranici časopisa na portalu Hrčak, te organizaciju radionica za autore.

Rezultati zastupljenosti pojedinih vrsta referencija pokazuju da se oko dvije trećine referencija odnosi na literaturu koja donosi nova znanja (knjige, časopisi,

---

¹⁸ Martek, Šute, 2010. str. 170.

časopisni članci i radovi u drugim publikacijama), što je uvriježena praksa pri pisanju članaka. Isto tako, rezultati su očekivano pokazali da se službene publikacije (bilo da su navedena cijela godišta ili samo pojedini zakonski propisi) te arhivsko gradivo i obavijesna pomagala (bez obzira jesu li tiskana ili ne), najviše navode u radovima koji se bave poviješću institucija, arhivskim gradivom i spisovodstvom, dok ih uopće nema u radovima koji govore o specijaliziranim i privatnim arhivima, elektroničkim zapisima te zaštiti arhivskoga gradiva. Službene publikacije inicijalni su dio fonda arhivske knjižnice, a obrada arhivskoga gradiva nemoguća je bez pratećih zakonskih propisa.

Promatrajući starost referencija dobiveni rezultati odgovaraju trendu korištenja najnovije literature u ostalim znanstvenim područjima. To je situacija kod radova iz većine tematskih skupina, osim radova koji se bave arhivskim gradivom i poviješću institucija kod kojih se najviše koristi literatura iz razdoblja o kojima članci govore. Prema tome, arhivska knjižnica, osim što treba nabavljati najnoviju literaturu, nikako ne smije zanemariti održavanje i izgradnju starijeg dijela fonda.

Učestalost i distribuiranost naslova promatrala se samo kod časopisa i službenih publikacija, jer su te dvije skupine vitalni dio fonda te je osiguravanje kontinuiteta nužno. Da bi se učestalost mogla promatrati izrađen je indeks učestalosti. Kod časopisa nema velikih oscilacija u pojedinim tematskim skupinama, što nije slučaj kod službenih publikacija gdje je najveća učestalost u tematskoj skupini *povijest institucija*, dok učestalosti uopće nema u tematskim skupinama *zaštita arhivskoga gradiva* te *biografije* i *bibliografije*.

Ovi nalazi upućuju na važnost časopisa općenito, posebno stranih, citiranje najčešće recentnih referencija, oslanjanje autora radova određenih tematskih skupina na referencije u časopisima, važnost starijih službenih publikacija, posebno za radove koji govore o arhivskom gradivu. Učestalost službenih publikacija u većini tematskih skupina je veća od učestalosti časopisa, što općenito govori o važnosti službenih publikacija kao literature/izvora.

Razmatrajući najčešće referirane naslove, ustanovljeno je da se od domaćih časopisa najčešće navode *Arhivski vjesnik*, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci* i *Pazinu* te *Časopis za suvremenu povijest*, a od stranih najviše *Archivaria* i *American archivist*, a zatim *Atlanti*, *Archives and manuscripts* te *Archival science*. Najčešće referirane domaće časopise Knjižnica HDA nabavlja razmjenom, a strane kupuje. Kako je za očekivati da će se i ubuduće navedeni naslovi koristiti, svakako treba osigurati njihovu daljnju nabavu.

Od službenih publikacija najčešće se navode one na državnoj razini, dok se službene publikacije na razini nižoj od državne ne navode toliko učestalo, a ovisе o temama samih radova. Najčešće navođena službena publikacija su *Narodne novine*, citirane u svim razdobljima te svakako treba osigurati njihovu dostupnost i ubuduće. Naime, službene publikacije su jedna od prvih zbirki oblikovanih u arhivskim knjižnicama, jer prate obradu arhivskoga gradiva. Knjižnica HDA ponosi se Zbirkom službenih publikacija koja je obrađena i dostupna korisnicima na galeriji Velike čitaonice. Kad se radi o fondu Knjižnice HDA, gdje su godišta iz razdoblja do 1945. godine glomazna i lošeg stanja uveza, prilikom određivanja prioriteta kod digitalizacije treba uzeti u obzir rezultate ovog istraživanja.

Najčešće navođeno obavijesno pomagalo je *Pregled arhivskih fondova i zbirki* iz 2006. godine, te njegovo ranije izdanje iz 1984.

Knjiga *Arhivi i arhivsko gradivo: zbirka pravnih propisa 1828–1997*. općenito je najčešće navođena referencija; slijede *Povijest institucija državne vlasti Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije* I. Beuca te *Arhivski zapisi: teorija i praksa* L. Duranti.

Na kraju možemo reći da analiza literature navedene u radovima *Arhivskog vjesnika* zaista dovodi do najvažnijih naslova u arhivističkoj struci, što će pomoći pri osiguravanju dovoljnog broja primjeraka u arhivskoj knjižnici za polaganje stručnih ispita u arhivskoj struci, zaštititi često korištene literature u Knjižnici HDA, kao i izboru naslova za digitalizaciju odnosno, većoj dostupnosti literature.

Literatura

Bazerman, C. *Shaping written knowledge: The genre and activity of the experimental article in science*. Madison : University of Wisconsin Press, 1988.

Garfield, E. *Citation Indexing : Its theory and application in science, technology, and humanities*. New York : John Wiley & Sons, 1979. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/ci/contents.pdf> (9.5.2011)

Jokić, M. *Bibliometrijski aspekti vrednovanja znanstvenog rada*. Zagreb : Sveučilišna knjižara, 2005.

Martek, A., Šute, S. Bibliometrija časopisa *Arhivski vjesnik* u razdoblju od 2001. do 2009. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 53(2010), str. 165-176.

Pehar, F. *Komunikacijska uloga časopisa u polju informacijskih znanosti : bibliometrijska analiza Vjesnika bibliotekara Hrvatske i Informatologije* / doktorska disertacija. Zagreb : Filozofski fakultet, 24.3.2010.

Petrak, J. Bibliometrijski pokazatelji u ocjenjivanju znanstvenog rada. 1. Objavlivanje i ocjenjivanje rezultata znanstvenog rada. *Liječnički vjesnik*, glasilo Hrvatskog liječničkog zbora (Zagreb). 123, 3-4(2001), 77-81.

Price de Solla, D. J. *Little science, big science*. New York : Columbia University Press, 1963.

Toth, T. *Citati i njihova analiza*. URL: <http://www.hidd.hr/articles/citati.php> (9.5.2011)

Turkulin, B. Predmetne odrednice s područja turizma. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* (Zagreb). 44, 1-4(2001), str. 157-171.

Turkulin, B. *Primjena Sintaktičkog sustava za predmetno označivanje pri obradi građe s područja turizma (i/ili fonda biblioteke Instituta za turizam)* / magistarski rad. Zagreb, 1998.

Summary

REFERENCE CITATION ANALYSIS OF PAPERS PUBLISHED IN *ARHIVSKI VJESNIK* IN THE PERIOD 2001-2010

The paper analyzes the 2.164 references of 122 categorized papers published in *Arhivski vjesnik* (*Bulletin d'archives*) in the period 2001-2010. Papers are divided

into several thematic groups and predominating articles that deal with archives and history of institutions. References are divided into several types, with predominant printed literature that brings new knowledge (books, journals, articles published in journals and other publications). Reference age is observed according to periods following the division of the Croatian State Archives' Department for Protection and Processing Archival Records. Predominant is recent literature, published from 1992 onwards. Frequency and distribution of journals and official publications has been analyzed and the greatest frequency has been found in *Arhivski vjesnik* and several foreign journals. From the official publications the most often referred ones are those at the national level, especially *Narodne novine*, while the official publications on the level lower than national that are referred several times appear to a lesser extent, depending on the topics of the paper itself. Most frequent finding aid is *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske* from 2006, as well as its earlier edition from 1984 entitled *Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ. SR Hrvatska*. The most frequent books are *Arhivi i arhivsko gradivo: zbirka pravnih propisa 1828–1997; Povijest institucija državne vlasti Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije* by I. Beuc and *Arhivski zapisi: teorija i praksa* by L. Duranti. Disparity specifying multiple references is shown and the importance of uniform cited bibliography is explained. It is concluded that analysis of the literature mentioned in the articles published in *Arhivski vjesnik* leads to the most relevant titles in the archival profession, which can help to ensure a sufficient number of copies in the archival library, as well as for the professional advancement in the archival profession, protection of frequently used references in the Library of the Croatian State Archives, as well as the choice of titles for digitization and greater availability of literature.

Keywords: *reference citation analysis; bibliometric analysis; Arhivski vjesnik 2001-2010*